

SOARCH

It ideaal fan de ChristenUnie foar 2030 is in mienskip dêr't minsken nei elkoar omsjogge. Gjinien libbet foar himsels, as minsken binne wy op elkoar oanwiisd. Elkenien hat der foardiel by as minsken yn ferbûnens, ferantwurdlikens en belutsenheid mei elkoar libje. De provinsje hat hjiryn in ferbinende taak. Wy wolle dat de provinsje de taak op har nimt om diskriminaasje te foarkommen en te bestriden. Geweld, ûnfeiligens, kriminaliteit, ûnleefberens, ferpaupering moat mei krêft bestriden wurde.

As kristlike politike partij wolle wy meistanner wêze fan alle boargers. Ek fan swakkeren en flechtlingen. Wy wolle de leefberens befoarderje troch oandacht te jaan en de goeie rânebetingsten te kreearjen foar sûnens, feilichheid, sport, keunst en kultuer, kultureel erfgoed en de Fryske taal.

Leefberens behâlde

Wy wolle dat de leefberens yn 2030 oeral yn de provinsje heech is. Dit freget yn hiel Fryslân om goeie foarsjenningen, sa as skoallen, soarchfoarsjenningen en fluch ynternet. Wy sjogge grutte kânsen foar de 'koöperaasjemienskip'. Inisjativen fan ûnderop moatte safolle mooglik stimulearre wurde. It is tiid foar minder oerheid en mear mienskip. Oerheid en maatskippij kinne elkoar oanfolje.

Ynternet kriget in hieltyd wichtiger funksje om meidwaan te kinnen yn de maatskippij. Dêrom is it wichtich dat ek âldere minsken betûft binne mei ynternet. Wy wolle dat de provinsje it inisjatyf Seniorweb, kursussen foar âldere minsken, stipet.

It yn stân hâlde fan maatskiplike organisaasjes is primêr in ferantwurdlikheid fan gemeenten. Der binne lykwols tema's dy't net oanslute by de gemeentlike ferantwurdlikheden. As dit saken binne dy't fan belang binne foar de sosjale infrastruktuer fan de provinsje, dan sjogge wy foar de provinsje in taak. Konkreet betsjut dit:

- Diskriminaasjeprevinsje en bestriding;
- Unôfhinklike belangenbehertiging foar pasjinten en kliïntenorganisaasjes
- It ynsichtlik meitsjen fan de kwaliteitsbelibbing fan de Fryske soarchkonsumint.

Elk minske telt (mei)

Wy wolle in mienskip dêr't swakkeren sterk stean. Groanysk siken en beheinden/handikapten hearre derby en ha rjocht op in folweardich plak. De oerheid soarget foar in fangnet foar dejingen dy't it sels net rêde kinne, ûnder mear troch relevante maatskiplike organisaasjes yn stân te hâlden.

Der feroaret in soad yn de soarch foaral foar âlderen. We moatte foarkomme dat der minsken tusken wâl en skip bedarje. Dêrom is it wichtich dat der oorganisaasjes binne dy foar harren opkomme.

Tiny de Boer-Rottiné
Voorzitter Cliëntenraad Talma Hiem
Balk

Wy stean foar in mienskip dêr't minsken mei leafde en soarch om elkoar hinne stean. Wy akseptearje gjin mienskip wêryn minsken yn iensumens of mei psychyske soargen gjin takomst mear sjogge. Wannear minsken muoite ha mei it libben is dat in mienskiplike ferantwurdlikens fan ús allegear.

Organisaasjes sa as Doarpswurk, Keunstwurk, Partoer en Sport Fryslân leverje in wichtige bydrage oan de sosjale infrastruktuer fan de provinsje. Wy wolle dy organisaasjes oerein hâlde troch struktureel subsydzje te jaan. Gemeenten betelje in partsje mei troch de stipe dy't sy nedich ha yn te keapjen.

De ChristenUnie stiet foar in minskenhandelfrije provinsje. Wêr dat nedich is nimt de provinsje de rezjy yn hannen nei de gemeenten ta om foar te kommen, wannear de iene gemeente strangere wetjouwing tapast, dat de problematyk ferskoot nei oare gemeenten.

Needfûns jeugdsoarch

Yngeande 1 jannewaris 2015 giet de jeugdsoarch fan de provinsje nei de gemeenten. De provinsje stiet garant foar in oerdracht wêrby gemeenten net achterôf konfrontearre wurde mei ekstra, net ferwachte kosten. Dêrfoar bestiet in needfûns dêr't gemeenten in berop op dwaan kinne. De ChristenUnie wol dat it jild út dit needfûns yn 2015 en 2016 beskikber is, wêrnei in evaluaasje plak fynt. As it nedich is kin it needfûns ferlingd en/of verhege wurde. De transysje mei nea ta skea fan minsken gear.

Flechtlingen opfange

Elk jier flechtsje tûzenen minsken nei Nederlân, om't se yn har eigen lân ferfolge wurde om har etnisiteit, politike oertsjûging of aard. Gemeenten binne ferplichte in fêststeld tal flechtlingen opfang te bieden, sadat elke gemeente nei draachkrêft der sines tadocht om dit lanlike probleem op te lossen. De provinsje sjocht derop ta dat gemeenten har hjir oan hâlde. Wy wolle dat de provinsje dit tafersjoch aktyf ynfolt en de gearwurking tusken gemeenten fuortsterket, sadat foarkommen wurdt dat gemeenten net oan har ferplichtingen foldwaan kinne.

Soarchfoarsjenningen behâlde

De ferwachting is dat rûchwei 40 persint fan de húsdokterpraktiken yn Fryslân oer tsien jier fakant binne. It tekoart oan húsdokters is in bedriging foar de soarch tichtby hûs en de leefberens. Wy wolle dat de provinsje ynvestearret yn in oantreklike libbensomjouwing foar húsdokters en medyske spesjalisten, sadat sy hjir graach wenje wolle. Men kin dan tinke oan ynvestearringen op it gebiet fan kultuer, winkels en rekreaasje. Wy achtsje in provinsjale dekking fan sikenhússoarch fan grut belang. De provinsje sil har uterste bêst dwaan, binnen har mooglikheden, om de Sionsberg yn Dokkum te behâlden.

Dagelijks heb ik te maken met mensen die ondersteuning nodig hebben. Naast sterke netwerken van betrokken mensen zijn woonzorgtechnologie en e-healthtoepassingen erg belangrijk. Daardoor kunnen mensen zo zelfstandig mogelijk blijven wonen.

Wybe O. Sierksma
Raad van Bestuur Stichting Sprank

Soarchynnovaasje moat de kommende jierren heech op de agenda stean. It giet net allinne om sykte en better wurde, mar hieltyd mear om previnsje: sûnens en gedrach. Wy sjogge hjiryn foar Fryslân in pioniersrol, in gearwurking mei noardlike maatskiplike organisaasjes, sikehuzen en kennisinstellingen. Wy binne al in pilotregio foar de spearpuntsektor "Healthy Ageing"(sûn âlder wurde). Wy binne der flak foar dat de provinsje dêr gol oan meiwurket, troch projekten finansjeel te stypjen en partijen by elkoar te bringen.

It hjoeddeiske folkssûnensbelied is derop rjochte dat de âlderein langer thús wenjen bliuwt. Dat ûnderskriuwe wy. Boargers binne lykwols noch net

of ûnfoldwaande bekend mei de mooglikheden om langer thús wenjen te bliuwen. Wy wolle dat de provinsje hjiryn stipe jout en it as in missy sjocht om selsrezjy en eigen krêft te stimulearjen. Dit betsjut dat de provinsje ûndersiket wat minsken nedich ha om langer thús wenje bliuwe te kinnen. De provinsje stimulearret it gebrûk fan wensoarchtechnology en e-health tapassingen, fuortsterket de goeie ynformaasjefoarsjenning en stipe, en set har yn foar de bou fan duorsume en takomstbestendige wenningen en oanpassing fan de besteande wenningfoarried. Sy ûntwikkelt bygelyks in fysje op "Kangoeroe-wenjen": in oanbou oan in wenhûs sadat bern foar âlders soargje kinne (mantelsoarch).

Wy meitsje ús soargen oer de groeiende leechstân fan apparteminten yn fersoargingshuzen. Fersoargingshuzen hawwe ek in wichtige sosjale funksje, bygelyks foar mei elkoar ite en deiopfang. Wy binne der flak foar dat apparteminten yn fersoargingshuzen ferhierd wurde en dat funksjes, sa as selsstannich wenjen, deiopfang, mielfoarsjenning en restaurant hjiroan keppele wurdt.

Feilichheid en sûnens foarop

Leauwe yn soarch betsjut dat de feilichheid en sûnens fan boargers foarop stean. Yn in sûn libbensklimaat wurdt in steapelning fan lûd, fynstof en roet foarkommen. Wy binne foar de oanlis fan ûndergrûnse heechspanningskabels yn gebieten dêr't in soad minsken wenje, omdat boppegrûnske heechspanningskabels sûnensproblemen feroarsaakje kinne. Wy wolle dat der in ho komt op fergunningen foar de bou fan nije koalesintrales. Ek sjogge wy yn Fryslân gjin romte foar de winning fan (skaly)gas, kearnenerzjy en ûndergrûnse opslach fan CO2 of radio-aktyf ôffal fan kearnenerzjysintrales.

Ynwenners wurde goed ynformearre oer de risiko's yn harren wenomjoring en hoe sy har dêrtsjin beskermje kinne. Neist de beskikberens fan printe media en in digitale risikokaart soarget de provinsje derfoar dat dizze ynformaasje ek fia tablet en smartphone beskikber is.

Sport befoarderje

Us ideaal is dat elke ynwenner fan Fryslân yn 2030 sport of beweecht. Sporten jout enerzjy, leveret kondysje, ferdivedearret, fuortsterket de sûnens en soarget foar sosjale netwurken. Ek leare minsken om respektfol mei elkoar om te gean. It begeunstigje fan sport is gjin provinsjale kearntaak, mar de provinsje kin wol in stimulearjende en fasilitearjende rol hawwe op it gebiet fan breedte- en hendikeptensport. Wy sjogge hjiryn

in spesjale taak foar Sport Fryslân (in stipefunksje fan de provinsje). In foarbyld is it oanbieden fan sportbuddy programma's oan sportferieningen. Ek moatte alle sportakkommodaasjes tagonklik wêze foar rolstoelbrûkers en minder faliden.

Wy sjogge gjin rol foar de provinsje yn it fasilitearjen fan profsport of dielnimming (finansjeel of oars) oan grutskalige (ynternasjonale) sporteveneminten dy 't kwa útstrieling boppe it nivo fan de provinsje sitte. De provinsje kin wol de gearwurking tusken en mei gemeenten stimulearje, bygelyks as it giet oer sportakkommodaasjes (wat komt wêr) en it stellen fan foarrongen om subsydzjes te jaan oan sportaktiviteiten. De Fryske sporten keatsen, fierljeppen en skûtsjesilen fertsjinje as kultureel erfguod spesjaal omtinken fan de provinsje. De provinsje kin bygelyks de bekendens fan dizze sporten stimulearje.

Basisstruktuer keunst en kultuer fersterkje

Keunsten jouwe rykdom oan it libben en de mienskip. Keunst, kultuer en monuminten binne de finsters fan ús beskaving. Sy wjerspegelje ús wearden en noarmen en ús identiteit as doarp, stêd, provinsje en lân. It giet dan ûnder mear om byldzjende keunst, literatuer, podiumkeunst, muzyk, monuminten, arsjitektuer en lânskipsynrjochting. Biblioteken en musea binnen wichtige konservators en oerdragers fan keunst en kultuer.

Om keunst en kultuer yn stân te hâlden is in goeie basisstruktuer needsaaklik. Oan dy basisstruktuer moat men net poarkje. Wy wolle dat de provinsje derfoar soarget, binnen it ramt fan har ferantwurdlikens, dat de basisstruktuer safolle mooglik brûkt wurdt en wêr nedich útwreide.

De provinsje hat net allinne each foar professionele keunst, mar begeunsticht benammen ek de ûntwikkeling fan talinten yn de amateurkeunst.

Wy wolle dat de "wite flekken" op it gebiet fan keunstuteringen yn kaart brocht wurde. Hjirfoar kin bygelyks in keunstnerkollektyf ynset wurde. Om keunstuteringen te realisearjen yn dizze kontreien wurde ek Fryske keunstners ynset, ek yn it ramt fan Kulturele Haadstêd 2018. Gemeenten bliuwe dêrby ferantwurdlik foar de pleatsing en kwaliteit. In goed foarbyld is it projekt fan de Fryske keunstner Evert van Hemert dy 't by de Alvestêdenrûte lâns bylden fan reedriders pleatst hat.

De iepenbiere funksje fan in (iepenbiere) bibliotek is yn it ljocht fan desintralisaasjes grutter as ea. De (iepenbiere) bibliotek draacht by oan brede maatskiplike doelen en kin yn in doarpshûs of multifunksjoneel sintrum bygelyks in sosjaal

moetingsplak wêze. Gemeenten en biblioteken binne sels primêr ferantwurdlik foar dy funksje. In berikbere, betelbere, iepenbiere bibliotek heart in partsje te wêzen fan it (gemeentlik) partisipaasjebelied. Dit is wat ús oanbelanget ek in wichtich punt yn de diskusje oer de fraach of in bibliotek fysyk of digitaal wêze moat. De provinsjale rol is beheind ta it stypjen fan inisjativen om de leefberens yn doarpen en kearnen te hâlden. De beskiberens fan bibliotekfoarsjenningen is dêr in part fan.

Effekten Kulturele Haadstêd 2018 boargje

Kulturele Haadstêd 2018 wurdt de kommende jierren in wichtige katalysator foar ûntwikkelingen op it gebiet fan keunst en kultuer. Wy binne foar in provinsje-brede opset fan de programmearring, wêryn ek de Fryske tsjerken behelle wurde en funksjonearje as publykstrekker. Ek tsjerke-mienskippen hawwe in wichtige rol yn de programmearring fan Kulturele Haadstêd 2018. Wy fine it wichtich dat de opbringsten fan alle ynset foar dit evenemint ek nei 2018 boarge wurde. Dit wurdt meinommen yn de plannen yn 'e oanrin nei 2018.

Kultureel erfguod behâlde

Ien fan de provinsjale taken is it behâld fan it kulturele erfguod. Dit betsjut net allinne gebouwen (âlde tsjerken, monumintale buorkerijen, gemalen en fabriken) mar ek âlde instruminten, sa as oargels, of kultuerhistoarje dat oan de streek bûn is op it plattelân of yn de stêd en ek streektaal en streekfeesten. Byldbepalende gebouwen bepale (mei) de leefberens fan in gebiet. By it yn stân hâlden fan dit soarte fan gebouwen, mei help of ynset fan de provinsje, wurdt hieltyd sjoen of kombinaasjes fan taken fan oare oerheden, sa as wetterskippen en gemeenten, mooglik binne. Wy wolle dat de stipe foar de Stichting Alde Fryske Tsjerken en de subsydzjes foar ûnderhâld en ferduorsuming fan ryksmonuminten trochset wurde.

Frysk yn stân hâlde

De Fryske taal is in wichtige drager fan de Fryske kultuer. It Frysk moat yn stân hâlden wurde en wêr mooglik begeunstige. De Fryske akademy, Tresoar en Omrop Fryslân hawwe hjiryn in wichtige taak. Sy drage by oan de taalûntwikkeling en it brûken fan it Frysk.

De ôfrûne jierren hat de Fryske taal in hieltyd wichtiger plak yn it ûnderwiis krigen. Dat wolle wy stimulearjen bliuwe. No 't it troch de provinsje finansiere plan Boppeslach ôfrûn is is it tiid foar in folgjende stap: de ûntwikkeling fan in trochgeande learline. De provinsje soarget mei adekwate learmiddels foar goeie foarsjenningen foar skoallen.

Wy wolle dat de provinsje fêsthâldt oan de advizen dy 't troch de kommisje-Hoekstra yn 2010 útbrocht binne en dat sy dêr de ryksoerheid oanhâldend op wiist. Koartsein betsjutte dizze advizen dat it foech foar it ûnderwiis yn de Fryske taal by de provinsje lizze moatte.

DE CHRISTENUNIE LEAUT YN SOARCH EN KIEST DEROM FOAR:

- Ynstânhâlding fan stipefunksjes en organisaasjes dy't de sosjale ynfrastruktuer fan Fryslân fersterkje.
- Needfûns jeugdsoarch 2015 en 2016 lang
- In provinsje dêr't gemeenten har ferantwurdlikheid nimme en flechtlingen goeie opfang krije; de provinsje stipet har dermei
- Soarch dy't berikber is foar elkenien. Om in driigjend tekoart oan medysk spesjalisten en húsdokters te foarkommen, soargje wy foar in posityf fêstigingsklimaat foar húsdokters en medysk spesjalisten.
- Omreden fan in provinsjale dekking fan sikenhûssoarch wolle wy it sikehûs yn Dokkum oerein hâlde. Wy wolle de kânsen rûn it tema Healthy Ageing benutsje en fersterkje.
- Gjin romte foar winning fan (skaly)gas, kearnenerzjy en ûndergrûnse opslach fan CO2 of radio-aktyf ôffal fan kearnenerzjysintrales.
- Provinsjale kampanje om drompels fuort te nimmen foar dielname oan sport en beweging (âldens, oerwicht, beheining lichaaamlik en geastlik, finansjeel). Hjir leit in opjefte foar Sport Fryslân.
- Brede ynset fan Fryske (amateur)keunstners yn it ramt fan Kulturele Haadstêd 2018. Subsidiearring fan aktiviteiten dy't de amateurkeunst stypje.
- Fuortsterkje fan de Fryske taal yn it ûnderwiis, it fierder ûntwikkeljen fan in trochgeande learline en soargje foar adekwate learmiddels foar skoallen.
- In dielde ferantwurdlikens fan ryk en provinsje foar it yn stân hâlden en fuortsterkje fan de Fryske taal, ek mei help fan de media, yn de foarm fan in op te rjochtsjen Frysk Mediasintrum. In jierlikse strukturele bydrage foar it yn stân hâlden fan dit mediasintrum.
- Yn stân hâlde fan de bysûndere posysje fan Omrop Fryslân. Realisearje fan in folweardich programma-oanbod yn it Frysk, op ferskate platfoarms. Soargje foar in regio-dekkende sinder foar de Fryske programma's. In strukturele provinsjale bydrage foar omropaktiviteiten dy't de Fryske taal en kultuer fuortsterkje.
- Fêsthâlde oan de advizen dy't troch de kommisje-Hoekstra útbrocht binne en de ryksoerheid dêr oanhâldend op wize.
- Fuortsetting en subsydzjes foar Stichting Alde Fryske Tsjerken en subsydzjes foar ûnderhâld en ferduorsuming fan ryksmonuminten.
- Stipe foar gemeentlike inisjativen om yn it ramt fan de leefberens (iepenbiere) bibleteekfoarsjenningen yn doarpen en kearnen berikber te hâlden.